

สวนพฤกษศาสตร์

พรรณไม้ม่วง

เฉลิมพระเกียรติ 60 พรรษา

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

สวนพฤกษศาสตร์

พรรณไม้ม่วง

เฉลิมพระเกียรติ ๖๐ พรรษา สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

บทนำ

ในโอกาสอันเป็นมหามงคลที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระชนมายุ 60 พรรษา ในวันที่ 2 เมษายน 2558 สำนักงาน กปร. ได้ร่วมกับ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาด้านเรื่องมาจากพระราชดำริ ทั้ง 6 แห่ง จัดทำสวนพฤกษศาสตร์พรรณไม้ม่วง เฉลิมพระเกียรติ 60 พรรษา เพื่อสำรวจและศึกษาองค์ความรู้ข้อมูลพรรณไม้ม่วงทั้งข้อมูล เดิมและที่ค้นพบใหม่ โดยทุกคนมีส่วนร่วมและร่วมกันส่งเสริมเผยแพร่องค์ความรู้ การอนุรักษ์ พรรณไม้ม่วง และการท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจ โดยได้รวบรวมพรรณไม้สีม่วงทั้งในส่วน ของดอก ใบ กิ่ง ก้าน ผล หัว และได้จำแนกประเภทของพรรณไม้ออกเป็นพรรณไม้สวนครัว พรรณไม้ดอกไม้ประดับ พรรณไม้เลื้อย พรรณไม้ล้มลุก พรรณไม้น้ำ พรรณไม้ต้น พรรณไม้ผล และ พรรณไม้ดอกไม้ประดับ พร้อมได้จัดทำข้อมูลชื่อวิทยาศาสตร์ ชื่อพื้นเมือง และคำบรรยายลักษณะ ทางพฤกษศาสตร์โดยย่อ

ในสวนพฤกษศาสตร์พรรณไม้ม่วงเฉลิมพระเกียรติ 60 พรรษาของศูนย์ศึกษาการพัฒนาด้านเรื่องมาจากพระราชดำริแต่ละแห่งเป็นแหล่งรวบรวมพรรณไม้ม่วงหลากหลายชนิดให้บุคคลทั่วไปได้เข้าเยี่ยมชม ศึกษาหาความรู้ รวมทั้งการศึกษาทดลองเชิงท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจแก่ สาธารณชน เสมือนพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต อีกทั้งยังมีความสำคัญในแง่ของการอนุรักษ์ พรรณพืชและการจัดการทรัพยากรด้านพรรณพืชอย่างยั่งยืนสืบไป

พระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2556 “...ให้ปลูกพืชอาหารที่เป็นหัวและพืชสมุนไพรเสริมในป่าเพื่อเป็นอาหารแก่ชุมชน และส่งเสริมให้ราษฎรปลูกต้นไม้เพื่อใช้สอยและเป็นแหล่งอาหาร เมื่อเหลือให้นำออกจำหน่ายเพื่อเป็นรายได้แก่ครอบครัว...” และพระราชดำริเมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2557 ความว่า “...การรักษาป่าและทรัพยากรธรรมชาติให้มีความหลากหลายเพื่อความยั่งยืน ควรปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนมีความหวงแหนตามวิถีชุมชน โดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ และก่อให้เกิดรายได้จากผืนป่า...” จากแนวพระราชดำริข้างต้นแสดงให้เห็นถึงน้ำพระราชหฤทัยห่วงใยของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่มีต่อทรัพยากรธรรมชาติของประเทศ และคุณภาพชีวิตราษฎร ดังจะเห็นได้จากโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาคุณภาพชีวิตของราษฎรในท้องที่ห่างไกลทุรกันดาร เช่น โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (อพ.สธ.) โครงการศูนย์ภูฟ้าพัฒนา จังหวัดน่าน

เนื่องในโอกาสที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีพระชนมายุครบ 5 รอบ 60 พรรษา ในวันที่ 2 เมษายน 2558 สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ร่วมกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 6 แห่ง จัดทำโครงการเฉลิมพระเกียรติ “60 พรรษา 60 หมู่บ้าน 6 ศูนย์ศึกษา สร้างคน สร้างป่า พัฒนาคุณภาพชีวิต” เพื่อเฉลิมฉลองวาระพิเศษอันเป็นมงคลนี้ โดยแต่ละศูนย์ศึกษาฯ ได้จัดทำโครงการปลูกไม้ม่วงเฉลิมพระเกียรติภายในศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อร่วมกันส่งเสริมเผยแพร่องค์ความรู้ การอนุรักษ์พรรณไม้ม่วง โดยรวบรวมพรรณไม้ม่วงให้บุคคลทั่วไปเยี่ยมชม ท่องเที่ยวและพักผ่อนหย่อนใจภายในแต่ละศูนย์ศึกษาฯ ตามลำดับ ดังนี้

- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทออันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

สารบัญ

7

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ชบาม่วง	ฟอร์เก็ตมีนोट	เทียนหยด	โคลงเคลงเลื้อย	กล้วยไม้
ช้องนาง	บานบุรีม่วง	นီออน	ถาพีผสมแล้ว	สาวสันทราย
หัวใจม่วง	พุดสามสี	บัวสวรรค์	ว่านหอยแครง	ไฮเดรนเยีย
ฟ้าประทานพร	พวงคราม	อัญชัน	ต้อยติ่ง	มะม่วงไข่มุกแดง
บัวสีม่วง	แพงพวยฝรั่ง	บลูฮาวาย	บานไม่รู้โรย	

21

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ผักขมใบแดง	บัวผัน	เข็มม่วง	ชะะ	ตะลิงปลิง
ฟ้าประดิษฐ์	ชงโค	บลูฮาวาย	หญ้าหนุตัน	ปลาไหลเผือก
พลองกินลูก	กล้วยบัว	พยับหมอก	ข้าวโพดสีม่วง	หางหมาจอก
ชำมะเลียง	โทะ	หมากผู้หมากเมีย	โตไม่รู้ล้ม	

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

33

ดาวกระจาย ใบระบาด ชงโค สร้อยอินทนิล	แพงพวยฝรั่ง กล้วยไม้สกุลแวนด้า กล้วยไม้สกุลหวาย กล้วยไม้สกุลแคทลียา	กระเทียมเถา หัวใจม่วง แก้วเจ้าจอม พวงคราม	ต้อยติ่ง กระพี้จั่น ตะแบกนา พลอง	เฟื่องฟ้า หลิวใต้หัวน ดาวประดับ แย้มปีนัง
--	--	--	---	--

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

45

บลูฮาวาย พยับหมอก โคลงเคลง หัวใจม่วง	หุปลาช่อน หงส์ฟู่ มะม่วงแก้ว แฮปปี้เนส	หมากผู้หมากเมีย ศรีตรัง ว่านหอยแครง เหมือดจี้	เอื้องหมายนาใบต่าง ตะแบกนา ชบาม่วง หญ้าแม่กชกัน	เฟื่องฟ้า ผกากรอง ผักโขม แวววิเชียร
---	---	--	--	--

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

57

มหาพรหมราชินี ชมพู่สาแหรก ไคร้ย่อย เครือเทพรัตน์	ก้ามปูหลุด แย้มปีนัง ชบาเมเปิล แววมยุรา	ม่วงมณฑล เลียน เฟื่องฟ้า ช้องนาง	ม่วงมณีรัตน์ ตะแบกนา มะม่วงน้ำดอกไม้สีม่วง อินทนิลน้ำ	เอื้องใบไม้ แฮปปี้เนส มะเฟือง
---	--	---	--	-------------------------------------

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

69

มะเขือยาวม่วง พริกขี้หนูสีม่วง แก้วเจ้าจอม ผักบุ้งทะเล	กระเทียมเถา มะม่วงแดงจักรพรรดิ อังกาบ ราชวดีม่วง	เวอร์บีน่า ผกากรอง ม่วงสำหรับ กระดุมไพลิน	บานชื่น พันธุ์เขียว รางจืด แวนด้าม่วง	เทียนหยด ดาวกระจาย
---	---	--	--	-----------------------

อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

➤ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาน้ำร้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ➤

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาน้ำร้อนฯ ได้ดำเนินการจัดทำสวนพฤกษศาสตร์พรรณไม้ม่วงในพื้นที่บริเวณอุทยานมัจฉา ติดกับลำห้วยน้ำโจน ซึ่งเดิมเป็นนาข้าวในพื้นที่ลุ่มต่ำ จึงได้มีการปรับปรุงพื้นที่โดยนำดินที่ได้จากการขุดบ่อและสระน้ำภายในศูนย์ฯ เข้ามาถมในพื้นที่ปรับระดับให้เป็นเนินสูงและตกแต่งภูมิทัศน์ให้สวยงามโดยดำเนินการในพื้นที่ 2 ไร่

ชบาม่วง

Hibiscus rosa-sinensis L.

เป็นไม้พุ่ม ดอกมีขนาดใหญ่ เส้นผ่าศูนย์กลาง 7 - 15 เซนติเมตร

8

ชื่องนาง

Thunbergia erecta (Benth.) T. Anderson

เป็นไม้พุ่ม กลางหลอดมีสีเหลือง
ปลายแยกเป็นห้าแฉก สีม่วงเข้ม

หัวใจม่วง

Tradescantia pallida (Rose) D. R. Hunt
เป็นไม้ล้มลุก ใบเดี่ยวรูปหอก สีเขียวปนม่วง
ดอกสีชมพูปนม่วงอ่อน

Ruellia squarrosa (Fenzi) Cufod.

เป็นไม้พุ่ม ดอกออกเป็นช่อ 2 - 3 ดอก หรือครั้งละ 1 ดอก มีสีม่วงน้ำเงิน

ฟ้าประกายพร

บัวสีม่วง

Nymphaea sp.

เป็นไม้น้ำ ออกดอกเดี่ยวขึ้นอยู่เหนือน้ำ
มีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 8 - 10 เซนติเมตร

Angelonia goyazensis Benth.

เป็นไม้ล้มลุก ดอกออกเป็นช่อ
ช่อหนึ่งยาวประมาณ 20 - 30 เซนติเมตร

ฟอร์เก็ตมีน็อต

บานบุรีม่วง

Bignonia magnifica W. Bull

เป็นไม้เลื้อย ดอกมีรูปทรงกรวย
ปลายดอกบานออกเป็น 5 กลีบ

พุดสามสี

Brunfelsia uniflora (Pohl) D. Don

เป็นไม้พุ่ม ดอกเมื่อบานจะมีสีม่วง พอใกล้โรยจะเปลี่ยนเป็นสีขาว
มีกลิ่นหอม

พวงคราม

Petrea volubilis L.

เป็นไม้เลื้อย ออกดอกเป็นช่อสีม่วงคราม
รูปทรงคล้ายดาว 5 แฉก ออกดอกตลอดทั้งปี

12

Catharanthus roseus (L.) G. Don

เป็นไม้ล้มลุก ดอกมีสองสี คือ แดงและขาว
กลีบดอกชั้นเดียว มี 5 กลีบ

เทียนหยด

Duranta erecta L.

เป็นไม้พุ่ม ดอกสีม่วง สามารถติดผลเป็นเม็ดกลม
ขนาดเล็ก สีเหลือง คล้ายหยดเทียน

พวงพวยฝรั่ง

นี อ อ น

Leucophyllum frutescens (Berland.) I. M. Johnst.

เป็นไม้พุ่ม ดอกมีสีม่วงสดถึงชมพูอมม่วงแดง ออกดอกตลอดทั้งปี

Gustavia gracillima Miers
เป็นไม้พุ่ม ดอกสีชมพูอ่อน
กลีบดอกหนาซ้อนเหลื่อมกัน

บัวสวรรค์

ัญชัน

Clitoria ternatea L.
เป็นไม้เลื้อย ดอกมีสีขาวย ฟ้ำ และม่วง
รูปทรงคล้ายฝั่หอยเชลล์

บลูชาวาย

Achetaria azurea (Linden) V. C. Souza
เป็นไม้ล้มลุก ดอกสีม่วงอมฟ้าเงิน กลางดอกสีขาว
ขนาด 3-4 เซนติเมตร

Heterocentron elegans (Schltdl.) Kuntze
เป็นไม้เลื้อย ดอกสีม่วง
กลีบดอกเรียงเกยซ้อนกันเ็นดอกอ่อน

โคลงเคลงเลื้อย

ฤาษีผสมแล้ว

Plectranthus scutellarioides (L.) R.Br.
เป็นไม้พุ่ม ใบมีสีแดงเข้ม แดงอ่อน ชมพู แดง ทอง
น้ำตาล เขียวอ่อน และม่วงแดง

16

Tradescantia spathacea Sw.
เป็นไม้ล้มลุก ทรงพุ่มเตี้ย แตกกอแน่นบริเวณโคนต้น

ว่านหอยแครง

ต้อยติ่ง

Ruellia tuberosa L.

เป็นไม้ล้มลุก ดอกออกเป็นช่อ และจะเปียดเสียดแน่นในช่อ

บานไม่รู้โรย

Gomphrena globosa L.

เป็นไม้พุ่ม ดอกมีสีขาว แดง ชมพู และม่วง ดอกออกเป็นกระจุกทรงกลม

กล้วยไม้

Dendrobium spp.

เป็นกล้วยไม้สกุลหวาย ดอกสีสดใส มีกลิ่นหอม กลีบเลี้ยงมี 3 กลีบ

สาวสันทราย

Clerodendrum quadriloculare (Blanco) Merr.

เป็นไม้พุ่ม เป็นทรงพุ่มแผ่กว้าง ดอกมีสีขาว

ไฮเดรนเยีย

Hydrangea macrophylla (Thunb.) Ser.
เป็นไม้พุ่ม ดอกมีสีขาว ชมพู และฟ้า
ช่อดอกมีขนาดค่อนข้างใหญ่

Mangifera indica L.

เป็นไม้ต้น ผลสีม่วงอมแดง รูปทรงเกือบกลม
ติดเป็นพวง 3-5 ผล

มะม่วงไข่มุกแดง

➤ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ➤

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ ได้ดำเนินการจัดทำสวนพฤกษศาสตร์พรรณไม้ม่วงในพื้นที่แปลงศึกษาทดลองวิจัยในพื้นที่ลุ่มของศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ ซึ่งสภาพพื้นที่เดิมเป็นพื้นที่ขุดยกร่องปลูกไม้ผลผสมผสาน โดยดำเนินการในพื้นที่ 10 ไร่

ผักงมใบแดง

Amaranthus caudatus L.

เป็นไม้พุ่ม ดอกออกเป็นช่อสีม่วงปนเขียว
ดอกย่อยเรียงตัวอัดกันแน่นตามช่อ

22

ฟ้าประดิษฐ์

Convolvulus sabatius Viv.

เป็นไม้พุ่ม ดอกสีฟ้าอมม่วง กลางดอกเป็นสีขาว
ออกเป็นดอกเดี่ยวหรือเป็นช่อกระจุก

พลองทึบลูก

Memecylon ovatum Sm.

เป็นไม้ต้น ดอกตูมมีสีชมพู เมื่อบานแล้วจะเปลี่ยนเป็นสีม่วงน้ำเงิน
ผลอ่อนเป็นสีชมพูอมม่วง ผลสุกมีสีม่วงแดงเกือบดำ

ชำมะเลียง

Lepisanthes fruticosa (Roxb.) Leenh.

เป็นไม้ต้น ดอกสีขาวนวล แยกเพศ

ออกเป็นช่อยาวห้อยลงได้ถึง 75 เซนติเมตร

บัวผัน

Nymphaea nouchali Burm. f.

เป็นไม้น้ำ ดอกมีสีคราม ฟ้ำอ่อน และม่วง มีกลิ่นหอม
เมื่อบานหลายวันสีจะจางลง

ชงโค

Bauhinia purpurea L.

เป็นไม้ต้น ดอกสีชมพูอมม่วงหรือสีม่วง โคนกลีบสีขาว มีกลิ่นหอมอ่อน ๆ

กล้วยบัว

Musa ornata Roxb.

เป็นไม้ล้มลุก ช่อดอกออกที่ปลายยอดเรียกว่าปาลี มีสีชมพูอมม่วง

โทะ

Rhodomyrtus tomentosa (Aiton) Hassk.
เป็นไม้พุ่ม ดอกมีสีม่วงแกมชมพู ดอกแก่เป็นสีขาว
ผลอ่อนสีเขียว เมื่อสุกจัดจะมีสีม่วงอมดำ

26

เ็นม้ง

Eranthemum pulchellum Andrews
เป็นไม้พุ่ม ดอกมีสีม่วงอ่อนและมีจุดประสีม่วง
หรือสีฟ้าอมม่วง

บลูชาวาย

Achetaria azurea (Linden) V. C. Souza
เป็นไม้ล้มลุก ดอกออกเป็นกลุ่ม มีสีม่วงอมฟ้าเงิน
กลางดอกมีสีขาว

พยับหมอก

Plumbago auriculata Lam.
เป็นไม้พุ่ม ดอกสีขาวปนฟ้าอมม่วง มีริยางค์เล็ก ๆ
ยื่นออกมาจากโคนดอก

Cordyline fruticosa (L.) A. Chev.
เป็นไม้พุ่ม ดอกสีขาวอมเหลืองหรือม่วงแดง
ผลสุกมีสีแดง

|| ช ||

Callerya atropurpurea (Wall.) Schott
เป็นไม้ต้น ดอกเป็นรูปดอกถั่ว สีแดงแกมม่วงเข้ม
และแต้มสีเหลืองที่กลางกลีบ มีกลิ่นหอม

หมากผู้หมากเมีย

หญ้าหุบต้น

Dianella ensifolia (L.) DC.

เป็นไม้ล้มลุก ดอกสีขาวปนม่วง ผลเมื่อสุกมีสีม่วงอมน้ำเงิน

ข้าวโพดสีม่วง

Zea mays L.

เป็นไม้ล้มลุก ดอกสีม่วง ฝักมีสีม่วง เมล็ดนิ่ม เนื้อเหนียว

โตไม่รู้ล้ม

Elephantopus scaber L. var. *scaber*.

เป็นไม้ล้มลุก ดอกมีสีม่วงหรือขาว
ก้านช่อดอกโดดเด่นตรงยาว

30

Averrhoa bilimbi L.

เป็นไม้ต้น ดอกสีแดงอมม่วง เกสรกลางดอกมีสีเขียว

ตะลิงปลิง

ปลาไหลเผือก

Eurycoma longifolia Jack

เป็นไม้พุ่ม ดอกสีม่วงแดง ออกเป็นช่อใหญ่ตามซอกใบ
ผลสดมีสีเขียว เมื่อสุกมีสีแดง

หางหมาจอก

Uraria crinita (L.) Desv. ex DC.

เป็นไม้พุ่ม ดอกสีขาวปนม่วงหรือสีม่วงแกมชมพู

➤ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ➤

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนฯ ได้ดำเนินการจัดทำสวนพฤกษศาสตร์พรรณไม้ม่วงในพื้นที่แปลงสาธิต 137.5 ตารางเมตร หน้าอาคารจอดรถ ในพื้นที่ 1,139 ตารางเมตร และภายในสวนรุกขชาติชายหาดแหลมเสด็จในพื้นที่ 8 ไร่

ดาวกระจาย

Cosmos sulphureus Cav.

เป็นไม้ล้มลุก ดอกมีหลายสี ได้แก่ สีเหลือง ส้ม ส้มอมแดง และชมพู

ใบระบาท

Argyreia nervosa (Burm. f.) Bojer
เป็นไม้เถา ดอกสีม่วงอมชมพู กลีบเลี้ยง 5 กลีบ
กลีบดอกรูปกรวย

Bauhinia purpurea L.

เป็นไม้ต้น ดอกสีชมพูถึงม่วงเข้ม
เมื่อบานวัดเส้นผ่าศูนย์กลางได้ 6-8 เซนติเมตร

ชงโค

สร้อยอินทนิล

Thunbergia grandiflora (Roxb. ex Rottler) Roxb.
เป็นไม้เถาเลื้อย ดอกสีฟ้าอ่อนถึงฟ้าเข้ม
ออกเป็นช่อตามข้อต้นหรือซอกใบ

แ พ ง พ ว ย ฝ ร ึ่ง

Catharanthus roseus (L.) G. Don.

เป็นไม้ล้มลุก ดอกมีหลายสี เช่น ขาว ม่วง ชมพู

36

ก ล ้วย ไม้ ส กุ ล แ ว น ด ้า

Vanda spp.

เป็นกล้วยไม้อิงอาศัย ปากกระเป่าแวนด้ามีลักษณะแบน และพุ่งออกทางด้านหน้า รูปทรงคล้ายช้อน

กล้วยไม้สกุลหวาย

Dendrobium spp.

เป็นกล้วยไม้อิงอาศัย ดอกออกเป็นช่อ
มีกลีบดอก 5 กลีบ มักมี 3 สีภายในดอกเดียวกัน

37

กล้วยไม้ สกุลแคทลียา

Cattleya spp.

เป็นกล้วยไม้อิงอาศัย ก่อนออกดอกมักปรากฏ
ช่องของดอกก่อน แต่แคทลียาบางชนิดไม่มีช่องดอก

Mansoa alliacea (Lam.) A. Gentry
เป็นไม้พุ่มกิ่งเลื้อย ดอกมีสีม่วงหรือชมพูอมม่วง
แล้วค่อยกลายเป็นสีขาวหรือชมพูอ่อน

กระเทียมเทศ

38

Tradescantia pallida (Rose) D. R. Hunt
เป็นไม้ล้มลุก ใบมีสีเขียวอมม่วง
ดอกสีชมพูหรือม่วงอมชมพู ดอกมีขนาดเล็ก

ห้วใจม่วง

แก้วเจ้าจอม

Guaiacum officinale L.

เป็นไม้ต้น ดอกสีฟ้าอมม่วงหรือฟ้าคราม
และจะจางลงเมื่อใกล้โรย

พวงคราม

Petrea volubilis L.

เป็นไม้เลื้อย ดอกออกเป็นช่อยาว 20 - 25 เซนติเมตร
มีสีม่วงคราม และมี 1 กลีบแต่มีสีขาว

ต้อยติ่ง

Ruellia tuberosa L.

เป็นไม้ล้มลุก ดอกมีสีม่วงน้ำเงิน
ออกดอกบริเวณส่วนยอดของต้น ลักษณะเป็นรูปกรวย

A photograph of a branch of Milletia brandisiana, showing clusters of small, light purple flowers and green, pinnate leaves. The background is a soft-focus green.

กระพี้จั่น

Millettia brandisiana Kurz

เป็นไม้ต้น ดอกรูปดอกถั่ว สีขาวปนม่วง

40

A close-up photograph of Lagerstroemia floribunda flowers. The image shows a branch with several large, light purple flowers with prominent yellow stamens and brown, papery bracts. A small bee is visible on one of the flowers. The background is a solid green color.

ตะแบกนา

Lagerstroemia floribunda Jack var. *floribunda*

เป็นไม้ต้น ดอกสีชมพูอ่อนหรือม่วงอ่อน
ช่อดอกยาว 30 - 40 เซนติเมตร

พลอง

Memecylon garcinioides Blume

เป็นไม้ต้นขนาดเล็ก ดอกตูมมีสีชมพู
เมื่อบานแล้วจะเปลี่ยนเป็นสีม่วงน้ำเงิน

เฟื่องฟ้า

Bougainvillea spp.

เป็นไม้ต้นประเภทพุ่มกิ่งเลื้อย ดอกออกเป็นช่อตามส่วนยอด

หลิวใต้หวั่น

Cuphea hyssopifolia Kunth

เป็นไม้คลุมดิน ดอกสีม่วงอมชมพู ชมพู หรือขาว
กลีบเลี้ยงสีเขียว

ดาวประดับ

Cryptostegia grandiflora Roxb. ex R. Br.

เป็นไม้พุ่ม มีหลายสีสะดุดตา มีกาบหุ้มดอก
เมื่อบานจะคล้ายดอกหน้าวัว

แฉับปิ้ง

Strophanthus gratus (Wall. & Hook.) Baill.

เป็นไม้พุ่ม ดอกสีม่วงอมชมพู ออกเป็นช่อที่ปลายกิ่ง
ขอบกลีบมีรอยจีบและหยักเว้า

➤ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ➤

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ ได้ดำเนินการจัดทำสวนพฤกษศาสตร์พรรณไม้ม่วงในพื้นที่ว่างเปล่า โดยเฉพาะพื้นที่อาคารต้อนรับ เพื่อให้เป็นสถานที่พักผ่อนสำหรับผู้ศึกษาดูงาน และศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับพรรณไม้ โดยมีพื้นที่ดำเนินการในพื้นที่ 2 ไร่

บลูฮาวย

Achetaria azurea (Linden) V. C. Souza
เป็นไม้ล้มลุก ดอกสีม่วงอมฟ้าเงิน กลางดอกแต้มสีขาว
มีกลิ่นหอมอ่อน

46

Plumbago auriculata Lam.

เป็นไม้พุ่ม ดอกมีสีขาวปนฟ้าอมเทา
ออกเป็นช่อกระจุกที่ปลายกิ่ง กลีบเลี้ยงมีขนต่อมน้ำเหนียว

พยับหมอก

โคลงเคลง

Tibouchina urvilleana (DC.) Cogn.

เป็นไม้พุ่ม ดอกสีม่วงอมน้ำเงินขนาดใหญ่ ชอบมีขนครุย

หิวใจม่วง

Tradescantia pallida (Rose) D. R. Hunt.

เป็นไม้ล้มลุก ดอกสีม่วงอ่อนหรือสีชมพูขนาดเล็ก
ลักษณะคล้ายรูปหัวใจ

กุปลาช่อ

Acalypha wilkesiana Müll. Arg.

เป็นไม้พุ่ม ใบมีสีเหลืองอ่อน น้ำตาลแดง
ดอกสีชมพูออกเป็นช่อปลายกิ่ง

48

หงส์ฟู่

Loropetalum chinense (R. Br.) Oliv. var. *rebrum* Yieh

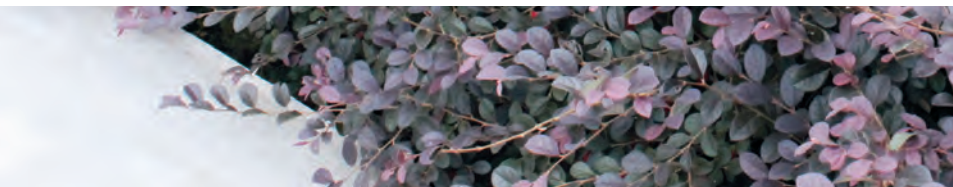
เป็นไม้พุ่ม ใบและลำต้นเป็นสีแดงอมม่วงเกือบดำ
ดอกสีขาว สีชมพู และสีแดง

Mangifera indica L.

เป็นไม้ต้น ดอกออกเป็นเชิงลด สีเหลืองอ่อน
มีกลิ่นหอม แตกกิ่งก้านสาขาเป็นพุ่ม

มะม่วงแก้ว

แสบปีนัส

Podranea ricasoliana (Tanfani) Sprague
เป็นไม้พุ่ม ดอกออกเป็นช่อกระจุก รูปทรงระฆัง
สีชมพู มีกลิ่นหอมอ่อน ๆ

หมากผู้หมากเมีย

Cordyline fruticosa (L.) A. Chev.

เป็นไม้พุ่ม ใบมีสีเขียวเข้มถึงม่วงแถบแดง
ดอกสีขาวอมเหลืองหรือม่วงแดง

Jacaranda obtusifolia Bonpl.

เป็นไม้ต้น ดอกสีม่วงอ่อน มีกลิ่นหอมอ่อน

ศรีตรัง

ว่านหอยแครง

Tradescantia spathacea Sw.

เป็นไม้ล้มลุก ดอกมีสีขาว ใบสีม่วงปนเขียว
มีลักษณะเป็นกาบรูปหัวใจคล้ายหอยแครง

เหมือดจ๊ะ

Memecylon plebejum Kurz var. *plebejum*

เป็นไม้พุ่ม ดอกออกเป็นช่อสีม่วงอมฟ้าเงิน

เอื้องหมายนาใบต่าง

Cheilocostus speciosus (I. Koenig) C. D. Specht
เป็นไม้ล้มลุก ดอกสีม่วงแดง

ตะแบกนา

Lagerstroemia floribunda Jack var. *floribunda*
เป็นไม้ต้น ดอกมีสีชมพูอ่อนหรือม่วงอ่อน

ชบาม่วง

Hibiscus rosa-sinensis L.
เป็นไม้พุ่ม ลำต้นเป็นไม้เนื้ออ่อน
ดอกเดี่ยวออกตามซอกใบ

หญ้าเม็กซิกัน

Pennisetum setaceum (Forssk.) Chiov.
เป็นหญ้า ใบเดี่ยวเรียงเวียนสลับรูปแถบเรียวยาว
ช่อดอกสีแดงเรื่อ

เบญจมาศ

Bougainvillea spp.

เป็นไม้พุ่มกึ่งเลื้อย

ช่อดอกออกตามซอกใบตอนปลายกิ่ง ลักษณะคล้ายรูปหัวใจ

พญาเสือโคร่ง

Lantana camara L.

เป็นไม้พุ่มกึ่งเลื้อย ดอกออกเป็นช่อแบบช่อกระจุก
สีม่วงอมชมพู กลางดอกมีสีขาว

Amaranthus spp.

เป็นไม้พุ่มเตี้ยล้มลุก ต้นและกิ่งก้านเป็นสีแดง
ดอกออกเป็นช่อสีม่วง

ผักโขม

แฉ่วฉิว | ซี ย ร

Angelonia goyazensis Benth.

เป็นไม้ล้มลุก ดอกมีสีขาว ชมพู และม่วง
มีกลิ่นหอมอ่อนๆ

➤ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ➤

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้ดำเนินการจัดทำสวนพฤกษศาสตร์พรรณไม้ม่วงในพื้นที่ 2 ไร่ โดยปรับพื้นที่ปลูกไม้ 6 ประเภท คือ ไม้ต้น ไม้พุ่ม ไม้พื้นล่าง ไม้เลื้อย กัลว้ายไม้ และพืชหัว โดยแบ่งเป็น 5 กลุ่ม คือ ไม้ป่า ไม้กินได้/สมุนไพร ไม้ประดับ กัลว้ายไม้ และพืชหัว โดยเน้น การจัดวางการปลูกจะเลียนแบบการขึ้นตามธรรมชาติที่ขึ้นผสมปะปนกัน

Mitrephora sirikitiae Weerasooriya,
Chalermglin & R. M. K. Saunders
เป็นไม้ต้น ดอกมีโคนกลีบสีเขียวอ่อน
ปลายกลีบสีม่วงเข้ม มีกลิ่นหอม

มหาพรหมาชิณี

ชมพูสาทรก

Syzygium malaccense (L.) Merr. & L. M. Perry
เป็นไม้ต้น ดอกมีสีชมพูเข้ม กลีบเลี้ยงมีกลิ่นหอม
ผลกลมหรือยาวรี เมื่อสุกมีสีแดง

โครัย้อย

Elaeocarpus grandiflorus Sm.

เป็นไม้ต้น ดอกสีขาว มีกลิ่นหอม
ออกเป็นช่อห้อยลงตามซอกใบใกล้ปลายกิ่ง

เครือเทพรัตน์

Thepparatia thailandica Phuph.

เป็นไม้เลื้อย ดอกมีสีเหลืองอ่อนหรือสีครีม
มีแถบสีแดงอมม่วง

ก้ามปูหลุด

Tradescantia zebrina Bosse

เป็นไม้เลื้อย ใบด้านบนมีสีเขียวสลับแถบสีเงินและประสีม่วง
ด้านล่างมีสีม่วงหรือม่วงสลับเขียว

60

ไย้มปีนัง

Strophanthus gratus (Wall. & Hook.) Baill.

เป็นไม้พุ่ม ดอกสีม่วงแกมชมพู
เชื่อมติดกันเป็นรูปประพัง มีกลิ่นหอม

ชบาเมเปิล

Hibiscus acetosella Welw. ex Hiern

เป็นไม้พุ่ม ดอกมีสีแดงและชมพูอมแดง
ใบมีสีแดงคล้ายใบเมเปิล

แหววมยุรา

Torenia fournieri Linden ex E. Fourn.
เป็นไม้ต้น ดอกมีสีม่วงดำ ผลแก่มีสีม่วงแดง
มียางสีเหลือง

ม่วงมงคล

Tibouchina urvilleana (DC.) Cogn.
เป็นไม้พุ่ม กลีบเลี้ยงสีเขียวอมม่วง
กลีบดอกสีม่วง ออกดอกเดี่ยว

เลี่ยน

Melia azedarach L.

เป็นไม้ต้น ดอกเป็นช่อสีชมพู
มีกลิ่นหอม

Bougainvillea spp.

เป็นไม้พุ่มกิ่งเลื้อย ดอกมีหลายสี เช่น ม่วง แดง ชมพู ส้ม ฟ้า และเหลือง

เฟื่องฟ้า

ชื่องนาง

Thunbergia erecta (Benth.) T. Anderson

เป็นไม้พุ่ม กลางหลอดมีสีเหลือง ปลายแยกเป็นห้าแฉกสีม่วงเข้ม

64

Bignonia magnifica W. Bull

เป็นไม้เลื้อย ดอกมีสีม่วง กลางดอกสีเหลืองอ่อน
ลักษณะคล้ายรูปแตร

ม่วงมณีรัตน์

Lagerstroemia floribunda Jack var. *floribunda*

เป็นไม้ต้น ดอกสีชมพูอ่อนหรือม่วงอ่อน
ช่อดอกยาว 30 - 40 เซนติเมตร

ตะแบกนา

Mangifera indica L.
เป็นไม้ต้น ผลเป็นสีม่วง
เมื่อโตเต็มที่ มีน้ำหนักเฉลี่ย 0.8 - 1.2 กิโลกรัม

มะม่วงน้ำดอกไม้สีม่วง

65

อินทนิลน้ำ

Lagerstroemia speciosa (L.) Pers.
เป็นไม้ต้น กิ่งสด้านนอกมีสีขาวหรือสีขาวอมชมพู
ด้านในเป็นสีชมพู มีลายเส้นสีม่วงเข้ม

Arundina graminifolia (D. Don) Hochr. subsp. *graminifolia*

เป็นไม้ล้มลุก ดอกมีสีขาว สีชมพู หรือสีม่วง

ปลายกลีบแยกเป็น 3 แฉก

เอื้องใบไผ่

แสบปีนอส

Podranea ricasoliana (Tamfani) Sprague

เป็นไม้พุ่ม ดอกออกเป็นช่อกระจุก รูปทรงระฆัง
สีชมพู มีกลิ่นหอมอ่อน ๆ

มะไฟ่อง

Averrhoa carambola L.

เป็นไม้ต้น ดอกสีชมพูถึงม่วงแดง
ก้านชูช่อ ดอกมีสีม่วง

➤ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ➤

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ได้ดำเนินการจัดทำสวนพฤกษศาสตร์พรรณไม้ม่วงในพื้นที่ซึ่งสภาพพื้นที่เดิมเป็นพื้นที่ป่ากระถินยักษ์ สภาพดินเป็นดินดานลูกรังปนดินทราย ในพื้นที่ดำเนินการ 15 ไร่ โดยปลูกพรรณไม้และพรรณผักสวนครัว 8 ประเภท คือ ผักสวนครัว ไม้พุ่มเตี้ย ไม้เลื้อย ไม้ล้มลุก ไม้หน้า ไม้ต้น ไม้ผล และไม้ดอกไม้ประดับ

มะเขือยาวม่วง

Solanum melongena L.
เป็นไม้ล้มลุก ดอกสีขาวหรือสีม่วง
ออกเดี่ยวหรือเป็นกระจุกตามซอกใบ

พริกขี้หนูสีม่วง

Capsicum annum L.
เป็นไม้ล้มลุก ผลรูปกลมยาวปลายเรียวแหลม สีผลเป็นสีม่วงเข้ม

แก้วเจ้าจอม

Guaiacum officinale L.

เป็นไม้ต้น ดอกสีฟ้าอมม่วงและจางลงเมื่อใกล้โรย มีกลิ่นหอม

ผักบุ้งทะเล

Ipomoea pes-caprae (L.) R. Br.

เป็นไม้ล้มลุก ดอกสีม่วงอมชมพู สีม่วงอมแดง
สีชมพู หรือเป็นสีม่วง

Mansoa alliacea (Lam.) A. Gentry

เป็นไม้พุ่มกิ่งเลื้อย ดอกสีม่วงหรือชมพูอมม่วง
ต่อมาสีจะซีดลงจนเกือบเป็นสีขาวหรือชมพูอ่อน

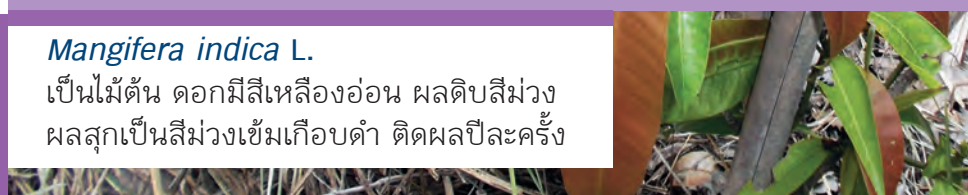
กระเทียมมณี

มะม่วงแดงจักรพรรดิ

Mangifera indica L.

เป็นไม้ต้น ดอกมีสีเหลืองอ่อน ผลดิบสีม่วง
ผลสุกเป็นสีม่วงเข้มเกือบดำ ติดผลปีละครั้ง

อังกฤษ

Barleria cristata L.

เป็นไม้ล้มลุก ดอกมีสีขาว ม่วง หรือม่วงแถบขาว
ออกเป็นดอกเดี่ยวหรือเป็นช่อ

ราชวटीม่วง

Buddleja davidii Franch.

เป็นไม้พุ่ม ดอกสีแดงเข้มหรือแดงอมม่วง
ช่อยาว 15 - 20 เซนติเมตร

เวอร์บีน่า

Verbena x hybrida Groenl. & Ruempl.

เป็นไม้พุ่ม ดอกมีสีขาว ชมพู แดง ม่วง มีกลิ่นหอมอ่อน
ปลายกลีบเว้าคล้ายรูปหัวใจ

พกากรอง

Lantana camara L.

เป็นไม้พุ่มกิ่งเลื้อย ดอกมีสีขาว สีเหลือง สีแดง
สีชมพู และหลายสีในช่อดอกเดียวกัน มีกลิ่นฉุน

ม่วงสำหรับ

Lagerstroemia sp.

เป็นไม้ต้น ดอกสีม่วงเข้มหรือน้ำเงินเข้ม
มีกลิ่นหอมอ่อน ออกเป็นช่อแน่นที่ปลายยอด

กระดุมโพลีน

Centratherum punctatum Cass.
เป็นไม้ล้มลุก ดอกสีเขียวแต่มีสีม่วงแดง
ออกเดี่ยวแบบช่อกระจุกแน่นที่ปลายกิ่ง

76

Zinnia violacea Cav.

เป็นไม้ล้มลุก ดอกมีสีขาวนวล เหลือง ชมพู ส้ม ม่วง แดง และสองสีในดอกเดียวกัน

บานชื่น

พันธุเจียว

Stachytarpheta jamaicensis (L.) Vahl
เป็นไม้พุ่ม ดอกมีสีม่วงตรงกลางและมีแถบสีขาว
ออกเป็นช่อยาว 5 - 30 เซนติเมตร

รางจืด

Thunbergia laurifolia Lindl.

เป็นไม้เลื้อย ดอกรูปแตรสั้น สีม่วงอมฟ้าเงิน
หลอดดอกสีเหลืองอ่อน

Vanda spp.

เป็นกล้วยไม้อิงอาศัย ช่อดอกจะออกด้านข้างของลำต้น
สีดอกแตกต่างกันตามแต่ละชนิด

แวนด้าม่วง

เทียนหยด

Duranta erecta L.

เป็นไม้พุ่ม ดอกสีม่วง ม่วงเข้ม หรือขาว ออกเป็นช่อตามซอกใบที่ปลายกิ่ง

ดาวกระจาย

Cosmos sulphureus Cav.

เป็นไม้ล้มลุก ดอกมีสีเหลือง ส้มอมแดง ชมพูอมม่วง มีทั้งดอกชั้นเดียวและดอกซ้อน

ขอขอบคุณ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาน้ำร้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทอองอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
งานสวนพฤกษศาสตร์ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาน้ำร้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

จัดพิมพ์โดย สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.)
2012 ซอยอรุณอมรินทร์ 36 ถนนอรุณอมรินทร์ แขวงบางยี่ขัน
เขตบางพลัด กรุงเทพฯ 10700 โทรศัพท์ 0-2447-8500-6
www.rdpb.go.th

ISBN 978-616-7671-42-0

พิมพ์ครั้งแรก มีนาคม 2560
จำนวนพิมพ์ 1,500 เล่ม
พิมพ์ที่ บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)
376 ถนนชัยพฤกษ์ แขวงตลิ่งชัน เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ 10170
โทรศัพท์ 0-2422-9000 โทรสาร 0-2433-2742
E-mail : aprint@amarin.co.th
Homepage : http://www.amarin.com

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
เลขที่ 2012 ซอยอรุณอมรินทร์ 36 ถนนอรุณอมรินทร์ แขวงบางยี่ขัน เขตบางพลัด กรุงเทพฯ 10700
โทรศัพท์ 0-2447-8500-6 โทรสาร 0-2447-8562